

eHumanista/IVITRA 12 (2017)

Funding

Institut Superior d'Investigació Cooperativa IVITRA [ISIC-IVITRA] (Generalitat Valenciana [Ref. ISIC/012/042]), “Continuación de la Gramática del Catalán Moderno (1601–1833)” [FFI2015-69694-P (MINECO/FEDER)], Digicotracam (Programa PROMETEU, Generalitat Valenciana [Ref.: PROMETEOII-2014-018]), “Grup d'Investigació en Tecnologia Educativa en Història de la Cultura, Diacronia lingüística i Traducció” (Universitat d'Alacant [Ref. GITE-09009-UA]) & Seu Universitària de la Nucia.

Abstracts & Keywords

A. Monogràfic I. Joan Coromines i el País Valencià (I), José Enrique Gargallo Gil & Josep Meseguer-Carbó Coords.

Vicent Pitarch i Almela, **Seduït pel País Valencià, amb compromís i esperança**

Abstract: The text contemplates the relations of Coromines with the Valencian Country. As a nationalist identified with this country as a constitutive part of the nation itself, these relations, shared with his friends and collaborators, were lived with commitment and with hope.

Resum: El text planteja les relacions de Coromines amb el País Valencià. Com a nacionalista que s'identificava amb aquest país com a part constitutiva de la pròpia nació, aquestes relacions, compartides amb amics i col·laboradors, foren viscudes amb compromís i esperança.

Keywords: Valencian Country, Catalanisme, Catalogue of names, *Miscel·lània Fabra, Onomasticon*.

Mots clau: País Valencià, Catalanisme, Nomenclàtor, *Miscel·lània Fabra, Onomasticon*.

Submitted: 08/11/2017

Accepted: 10/11/2017

Joan Ferrer, Josep Ferrer & Joan Pujadas, **Els epistolaris de Joan Coromines amb Manuel Sanchis Guarner i Joan Fuster**

Abstract: This article traces the relationship of the linguist Joan Coromines to the Valencian Country through his interesting epistolar relationship between two outstanding men of this country: the philologist Manuel Sanchis Guarner and the writer and essayist Joan Fuster. The diverse theme of this correspondence always revolves around the defense of the language and the country.

Resum: Aquest article ressegueix la relació del lingüista Joan Coromines amb el País Valencià a través de la seva interessant relació epistolar entre dos prohoms d'aquest

territori: el filòleg Manuel Sanchis Guarner i l'escriptor i assagista Joan Fuster. La temàtica diversa de la correspondència gira sempre al voltant de la defensa de la llengua i del país..

Keywords: Joan Coromines, Manuel Sanchis Guarner, Joan Fuster, Correspondence, Catalan Language.

Mots clau: Joan Coromines, Manuel Sanchis Guarner, Joan Fuster, Correspondència, Llengua Catalana

Submitted: 10/11/2017

Accepted: 12/11/2017

Joan Veny i Clar, **Interferències lèxiques en valencià (*retama*, *raspa*)**

Abstract: The geographical distribution of the Valencian words *retama* 'broom' (Standard Catalan *ginesta*) and *raspa* 'wild arum' (Standard Catalan *rapa*) is described, followed by comments on their diachrony, leading to the conclusion that *retama* is a borrowing from the Castilian of Murcia and La Mancha, while *raspa* was transferred from Late Aragonese.

Resum: Es presenta l'àrea geogràfica dels mots *retama* 'ginesta' i *raspa* 'rapa', del valencià, se'n fa un comentari diacrònic i s'arriba a la conclusió que *retama* és un manlleu al castellà de Múrcia i la Mancha mentre que *raspa* constitueix una transferència de l'aragonès tardà.

Keywords: Valencian Dialectology, *Retama*, *Raspa*.

Mots clau: Dialectologia Valenciana, *Retama*, *Raspa*.

Submitted: 08/11/2017

Accepted: 11/11/2017

Lluís Gimeno Betí, **Sobre lèxic botànic i diccionaris històrics. Puntualitzacions al *DECLC***

Abstract: The target of work is to show readers some words in the field of botanic that have not been considered or just in part in the DECLC. Variety of botanical living language in the area of Castelló will be taken as a support for the work.

Resum: L'objectiu del treball és posar a l'abast del lector uns quants mots de l'àmbit de la Botànica no tractats o tractats d'esquitllentes en el DECLC. La varietat del lèxic botànic vivent a les comarques castellonenques farà de suport a l'estudi.

Keywords: Lexical, Coromines, DECLC, Botanic.

Mots clau: Lèxic, Coromines, DECLC, Botànic.

Submitted: 10/11/2017

Accepted: 11/11/2017

Brauli Montoya Abat, *Ella, Noella, Nompot i Vinalapó, quatre topònims valencians meridionals que s'han transformat modernament, en l'Onomasticon de Coromines*

Abstract: The objective of the work is to analyze the treatment that Coromines makes in his *Onomasticon* of four Valencian toponyms that have changed in a way since we have known them so far, which has meant an added difficulty in etymological research.

Resum: L'objectiu del treball és analitzar el tractament que fa Coromines en el seu *Onomasticon* de quatre topònims valencians que han canviat de forma des que els coneixem fins ara, la qual cosa ha significat una dificultat afegida en la recerca etimològica.

Keywords: Toponymy, Etymology, Catalan Language, Valencian Country.

Mots clau: Toponímia, Etimologia, Llengua Catalana, País Valencià.

Submitted: 09/11/2017

Accepted: 10/11/2017

Joan Antoni Verge Caballer, *Toponímia del Baix Maestrat en l'Onomasticon Cataloniae*

Abstract: The goal of this project is to collect all the toponyms of the region of “Baix Maestrat” appearing in the «OnCat», taken from the volums II to VIII together with what Coromines explains of each of them. The aim is to bring to everybody's range this material so that it can be used by everyone interested in it, not only by those devoted to the study of toponyms, but also by non specialists.

Resum: L'objectiu d'aquest treball és recollir tots els topònims de la comarca del Baix Maestrat que apareixen en l'OnCat, a partir del buidatge dels volums II a VIII, i acompanyar-ho del que diu Coromines de cadascun d'ells. La finalitat és posar a l'abast de tothom aquest material perquè pugui ser consultat per totes les persones interessades, tant pels estudiosos de la toponímia com per altres persones no especialistes.

Keywords: Toponymy, Baix Maestrat, Coromines, *Onomasticon Cataloniae*.

Mots clau: Toponímia, Baix Maestrat, Coromines, *Onomasticon Cataloniae*.

Submitted: 10/11/2017

Accepted: 12/11/2017

B. Monogràfic II. La traducción como proyección de la imagen del mundo: toponimia, epigrafía y literatura árabes. Series Arabic and Islamic Studies (SAIS), n. 9. Francisco Franco-Sánchez Coord.

José Ramírez del Río, **Acerca del origen del topónimo al-Andalus**

Abstract: In the study is presented the probable Greek origin of the toponym al-Andalus. We consider that the origin of the word al-Andalus is clearly in the Greek Anatolḗ, which later evolved to Anadolú, and then the place name al-Andalus (origin of the nowadays Andalucía). It is argued based on the first document in which the word al-Andalus appeared: the bilingual coins (Arabic-Latin) that offer an iconographic motif of paramount importance. The main part of the paper has devoted itself to describe the context in which there happened this change of name, of Spania to al-Andalus.

Resumen: En el presente estudio se presenta el posible origen griego del topónimo al-Andalus. Se considera incuestionable el origen griego, en la palabra *Anatolḗ*, a través de la evolución Anadolú, y luego el topónimo al-Andalus (origen del posterior de Andalucía). Se argumenta en base al primer documento en que aparece esta palabra: las monedas bilingües (en árabe y en latín) y gran parte de la demostración se ha dedicado a describir el contexto en que se produjo este cambio de nombre, de Spania a al-Andalus.

Key words: Al-Andalus, Andalucía, Andalusian Coins, Greek, Arabic, Geography, Astronomy.

Palabras clave: Al-Andalus, Andalucía, Monedas Andalusíes, Griego, Árabe, Geografía, Astronomía, Toponimia.

Submitted: 24/06/2017

Accepted: 10/11/2017

Alejandro Ramos Rodríguez, **Elementos autobiográficos en epitafios andalusíes**

Abstract: Ancient society members have left us data about their lives which can help us understand their own society. Recovering those witnesses is very important and we can only do it through their archaeological remains. Graves are a kind of remains that can speak us the best about people inside. We try to know Andalusian society better by analyzing this kind of remains. They have been located and translated some Andalusian gravestones that show unusual autobiographical data.

Resumen: Los datos que nos han dejado miembros de sociedades pasadas sobre sus vidas nos pueden ayudar a reconstruir la sociedad en la que vivían. Es importante recuperar estos testimonios a través de los restos arqueológicos que nos han quedado. Las sepulturas son uno de los restos que más nos pueden hablar sobre las personas de su interior. A través de su estudio intentamos saber algo más de la sociedad andalusí. Se han localizado y se muestra la traducción de algunas lápidas andalusíes que nos muestran estos datos autobiográficos inusuales.

Keywords: Al-Andalus, gravestones, Arabic Epitaphs, Self-biography, Andalusian Epigraphy.

Palabras clave: Al-Andalus, Sepultura, Epitafios Árabes, Autobiografía, Epigrafía andalusí.

Submitted: 17/05/2017

Accepted: 10/09/2017

Desirée López Bernal, **Los *Ḥadā'iq al-azāhir* de Ibn 'Āṣim a examen: la obra en sus contextos y sus contribuciones al género del *adab***

Abstract: In this paper we add new informations for the knowledge about the book *Ḥadā'iq al-azāhir* of the Grenadian Abū Bakr Ibn 'Āṣim (829 H. /1426 CE). This work is one of the last examples of *adab* literature in al-Andalus, and has a great interest for thinking about the originality of the genre. We will emphasize the new materials with that it provides this genre and we will try to answer the question about the reasons of Ibn 'Āṣim to elaborate this book.

Resumen: En este artículo se pretende aportar novedades al conocimiento que tenemos sobre los *Ḥadā'iq al-azāhir* del granadino Abū Bakr Ibn 'Āṣim (m. 829 H./1426 e.C.). Esta obra, una de las últimas muestras del *adab* en al-Andalus, resulta de gran interés para la reflexión en torno a la originalidad del género..

Keywords: *Ḥadā'iq al-azāhir*, Ibn 'Āṣim, *adab*, Andalusian Literature, Andalusian Folklore.

Palabras clave: *Ḥadā'iq al-azāhir*, Ibn 'Āṣim, *adab*, Literatura Andalusí, Folclore Andalusí.

Submitted: 19/06/2017

Accepted: 30/09/2017

Isabel Llopis Mena, **Francisco de Gurmendi y su *Doctrina Phisica y Moral de Principes*: un espejo de principes oriental en la corte de Felipe III**

Abstract: The *Doctrina Phisica y Moral de Principes*, published in 1615, is presented to the reader as a translation “de arabigo en castellano” (from the Arabic to Castilian language) of a work for the education of the future monarch. Its author, Francisco de Gurmendi, a Gipuzkoan raised in the house of Juan de Idiáquez, royal secretary, stands out for his peculiar linguistic formation that earned him the position of interpreter of Arabic, Turkish and Persian in the court of Philip III.

Resumen: A La *Doctrina Phisica y Moral de Principes*, obra publicada en 1615, se presenta a sus lectores como una traducción “de arabigo en castellano” de una guía para la educación del futuro monarca. Su autor, Francisco de Gurmendi, guipuzcoano, criado en la casa de Juan de Idiáquez, secretario real, destaca por su peculiar formación lingüística que le valió el puesto de intérprete de árabe, turco y persa en la corte de Felipe III.

Keywords: Mirrors for kings, Philological Translation, Eastern Languages.

Palabras clave: Espejos de Príncipes, Traducción Filológica, Lenguas Orientales.

Submitted: 18/09/2017

Accepted: 9/11/2017

C. Volum Regular**Julia Butiñá, Del “Griselda” a “Lo somni”**

Abstract: The Metge’s *Griselda*, translation of the *Griseldis* of Petrarca into Catalan, is in fact a return to the original boccaccesque, given the affinity of the Barcelona notary with the author of the *Decameron*. This first positioning is accentuated in *Lo Somni*, as shown by several references; the linkage manifested in the IV book is striking, citing its translation and the hidden source of *Senil XVII*, 2 at the beginning of the I and IV books of the great dialogue. All this confirms the correction of Metge to Petrarch, conceiving not only another moral but also another type of literature.

Resumen: El *Griselda* de Metge, traducción del *Griseldis* de Petrarca al catalán, de hecho es un retorno al original boccaccesco, dada la afinidad del notario barcelonés con el autor del *Decamerón*. Este primer posicionamiento se acentúa en *Lo somni*, como muestran diversas referencias; entre ellas, es llamativa la vinculación manifiesta en el IV libro citando aquella traducción y la fuente oculta de la *Senil XVII*, 2 a principios del I y IV libros del gran diálogo. Todo ello confirma la corrección de Metge a Petrarca, concibiendo no sólo otra moral sino también otro tipo de literatura.

Keywords: Medieval Catalan Literature, Humanism, Petrarca, Boccaccio, Bernat Metge.

Palabras clave: Literatura Catalana Medieval, Humanisme, Petrarca, Boccaccio. Bernat Metge.

Submitted: 12/10/2017

Accepted: 20/11/2017

Gustavo Cambraia Franco, *Speculum scripturae: o sentido alegórico e o valor da metáfora em um sermão de São Vicente Ferrer (1350-1419)*

Abstract: This article deals with the theme of the four senses of Scripture and, specifically, of the allegorical sense, in a sermon by the late medieval Valencian Dominican preacher, St Vincent Ferrer (1350-1419), in which the author allegorizes the theological virtue of Faith. The universal method of medieval exegesis, considered by the Catalan sermonist as the only valid in the exposition and interpretation of the sacred text, is conjugated in the sermon with knowledge of the multiseccular intellectual, literary and theological patristic and scholastic tradition and with elements of the ancient cultural universe, giving the sermon its specular and analogical character.

Resumo: Trata-se nesse artigo do tema dos *quatro sentidos* da Escritura e, de forma específica, do *sentido alegórico*, em um sermão do pregador dominicano valenciano tardo-medieval São Vicente Ferrer (1350-1419), no qual o autor alegoriza a virtude teológica da Fé. O método universal de exegese medieval, considerado pelo sermonista catalão como o único válido na exposição e interpretação do texto sagrado, é conjugado

no sermão com conhecimentos da multissecular tradição intelectual, literária e teológica patristica e escolástica e com elementos do universo cultural antigo, conferindo ao sermão seu caráter especular e analógico.

Keywords: Saint Vincent Ferrer, Sermon, Medieval Exegesis, Alegorical Sense, Metaphor

Palavras-chave: São Vicente Ferrer, Sermão, Exegese Medieval, Sentido Alegórico, Metáfora

Submitted: 05/09/2017

Accepted: 15/11/2017

Jordi Oviedo Seguer, “**Joan Roís de Corella i la traducció del *Segon del Cartoixà*”**”

Abstract: The present work shows and analyses the different translations done by Joan Roís de Corella in the *Segon del Cartoixà* (1500), one of the four volumes that constitute the *Cartoixà*, translated by the *Vita Christi* and drafted by the german monk Ludolph of Saxony at the end of the 14th century. The catechetical aim of the text in addition to the literary ability of Corella will mark the character of the text, which will become personal.

Resum: El present treball mostra i analitza les diferents operacions de traducció efectuades per Joan Roís de Corella en el *Segon del Cartoixà* (1500), un dels quatre volums que conformen el *Cartoixà*, traducció de la *Vita Christi*, obra que el monjo alemany Ludolf de Saxònia redactà a finals del segle XIV. La finalitat catequètica del text a més de la capacitat literària de Corella marcaran el caràcter del text, que esdevindrà personal.

Keywords: Joan Roís de Corella, *El Cartoixà*, Ludolph of Saxony, *Vita Christi*, Medieval Translation

Mots clau: Joan Roís de Corella, *El Cartoixà*, Ludolf de Saxònia *Vita Christi*, Traducció medieval

Submitted: 09/11/2017

Accepted: 04/12/2017

Gema Belia Capilla Aledón, “***Intrauit domum Sancte Marthe*”**: Alfonso el Magnánimo y el *Códice de Santa Marta* (ASNA, ms. 99.C.I.).

Abstract: Alfonsus V the Magnanimous, King of Aragon (1416-1458), is an exceptional case to the political power representation, because he is the first european king in making an image speech of himself in which coexists and combines the values and the ways of medieval representation with the moderns sponsored by the Italian Humanism. One of the most controversial and interesting elements inside his image speech are his royal emblems, medieval tradition elements, whose adoption goes back to the year 1422. An early chronology revealing the earliest surviving testimony to carry out the study of the same: the *Codex of Saint Martha*. Therefore, the aim of this article

is to analyze the representation of the monarch in that illuminated manuscript, mainly, the early appearance of its emblems in the same one.

Resumen: Alfonso V el Magnánimo, Rey de Aragón (1416-1458), constituye un caso excepcional en la representación del poder político, ya que personifica el primer monarca europeo en articular un discurso de su imagen en el que conviven y se combinan los valores y modos de representación medievales con los modernos auspiciados por el Humanismo italiano. Uno de los elementos más controvertidos e interesantes de dicho discurso lo conforman sus emblemas reales, elementos de tradición medieval, cuya adopción se remonta al año 1422. Una temprana cronología que nos revela el testimonio más antiguo conservado para llevar a cabo el estudio de los mismos: el *Códice de Santa Marta*. El objetivo del presente artículo es, por tanto, analizar la representación del monarca en dicho manuscrito iluminado, principalmente, la temprana aparición de sus emblemas en el mismo.

Key words: Alfonsus the Magnanimous, Emblems, Saint Martha, Late Middle Ages, Crown of Aragon.

Palabras clave: Alfonso el Magnánimo, Emblemas, Santa Marta, Baja Edad Media/Corona de Aragón.

Submitted: 31/08/2017

Accepted: 03/10/2017

Ferran Garcia-Oliver, **Identitats en conflicte a la Corona d'Aragó en el trànsit de l'Edat Mitjana a la Moderna**

Abstract: The emergence and construction of the Nations and of the States during the last centuries of the Middle Ages was a parallel process. This article intends to concentrate its analysis within the limits of the Crown of Aragon, notably the evolution followed by the Kingdom of Valencia. In this respect, we can observe how the idea of a Catalan "nation" shared by the Principality of Catalonia and the kingdoms of Majorca and Valencia faded away until it became exclusively reserved to Catalonia. Political rivalry and economic competition, in the context of the absence of a common tax system, lie behind the process of separation.

Resum: L'emergència i construcció de les nacions i dels estats durant els últims segles de l'Edat Mitjana fou un procés paral·lel. Aquest article es proposa focalitzar-ne l'anàlisi en l'àmbit de la Corona d'Aragó, en particular l'evolució seguida pel regne de València. En aquest sentit observem com la idea d'una "nació" catalana, compartida pel principat de Catalunya i els regnes de Mallorca i València, anà esvaint-se a poc a poc fins a quedar reservada exclusivament a Catalunya. La rivalitat política i la competència econòmica, sobre el rerefons de la falta d'una fiscalitat compartida per tots els regnes, són al darrere del procés separador.

Key words: Nation, State, Language, Identity, Common Good.

Paraules clau: Nació, Estat, Llengua, Identitat, Bé Comú.

Submitted: 18/07/2017

Accepted: 08/09/2017

Vicent Josep Escartí, **Ideologia política i llengua en les obres (1808-1820) de Manuel Civera**

Abstract: In this paper, the works (1808-1820) of the writer Manuel Civera are studied. Especially his work is placed in the limits of the paratheatric creation of the moment and is considered the use of Catalan, as a vehicular language in its *col·loquis*, which achieved considerable success.

Resum: En el present treball s'estudia l'obra de l'escriptor Manuel Civera (1808-1820). Especialment se la situa en els límits de la creació parateatral del moment i es considera l'ús que en va fer, del català, com a llengua vehicular en els seus col·loquis, que assoliren un èxit considerable.

Key words: Manuel Civera, Peninsular War, Liberalism, *Col·loquis*, València, 19th. Century.

Mots clau: Manuel Civera, Guerra del Francès, Liberalisme, Col·loquis, València, segle XIX.

Submitted: 11/11/2017

Accepted: 11/12/2017

Joan de Déu Martines Llinares, **Les novetats fraseològiques en el *dolev-Natura***

Abstract: This article shows the phraseological neologisms hitherto not compiled in reference dictionaries (*DIEC2*, *DDLC*, *DNV* and *DCVB*) which have been found in the dictionary of the nature of the literary work by Enric Valor (*DOLEV-Nature*). This has been achieved with the help of the tools of the Corpus Informatitzat Multilingüe de Textos Antics i Contemporanis (CIMTAC) by ISIC-IVITRA. These tools allowed us to compile the corpus of the literary work by Enric Valor (COLEV).

Resum: En aquest article mostrem les novetats fraseològiques no recopilades pels diccionaris de referència (*DIEC2*, *DDLC*, *DNV* i *DCVB*) que s'han trobat en el diccionari de la natura de l'obra literària d'Enric Valor (*DOLEV-Natura*). Tot açò s'ha fet amb l'ajuda de les eines del Corpus Informatitzat Multilingüe de Textos Antics i Contemporanis (CIMTAC) de l'ISIC-IVITRA, cosa que ens ha permès confeccionar el corpus de l'obra literària d'Enric Valor (COLEV).

Key words: Lexicography, Linguistic of de *corpus*, Dictionaries, Enric Valor's phraseological units, Corpus.

Mots clau: Lexicografia, Lingüística del *corpus*, Diccionaris, Fraseologia d'Enric Valor, *Corpus*.

Submitted: 24/10/2017

Accepted: 06/11/2017

Francesc Feliu, Joan Ferrer, Blanca Palmada & Pep Serra, **Les fronteres del Petit Príncep: a propòsit de “*Lo Petit Príncep* traduït en alguerès de Carla Valentino”**

Abstract: This work includes an historical synthesis of discovery and peculiarities of Catalan dialect of Alghero, in Sardinia. It revises the current sociolinguistic situation of Alghero, and it pays attention to the language model of Saint-Exupéry's *The Little Prince* recent translation. A lexical and grammatical sifting of the singular features of this version is made to offer the precise portrayal of a representative linguistic register and connected with the small local Catalan-speaking community.

Resum: El treball fa una síntesi històrica de la descoberta i de les particularitats del dialecte català de l'Alguer, a Sardenya. Repassa la situació sociolingüística actual de l'alguerès, i es fixa en el model de llengua d'una traducció recent d'*El Petit Príncep* de Saint-Exupéry. Es fa un buidatge lèxic i gramatical dels trets singulars d'aquesta versió per oferir el retrat precís d'un registre lingüístic representatiu i connectat amb la petita comunitat catalanoparlant autòctona.

Key words: Catalan, Algherese Dialect, Linguistic Border, Standardization, Neodialect.

Mots clau: Català, Dialecte Alguerès, Frontera Lingüística, Estandardització, Neodialecte.

Submitted: 28/07/2017

Accepted: 22/09/2017